

Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap
Rådhuset
0037 OSLO

Att.:

Deres ref.:

Vår ref. (saksnr.):
18/16288 - 213

Saksbeh.:
Kari Wennemo, 960 91 848

Dato:
20.06.2023

Innspill til byrådssak om ny inntaksmodeLL for videregående skoler i Oslo

Utdanningsetaten viser til brev av 15.06.2023 fra Byrådsavdeling for oppvekst og kunnskap, vedlagt et notat om ny inntaksmodeLL for videregående skole i Oslo. Utdanningsetaten gis anledning til å gi skriftlige innspill til notatet. Utdanningsetaten har følgende innspill:

Spørsmålet om utjevningseffekt

Utdanningsetaten har forståelse for ønsket om en jevnere fordeling av elever mellom de videregående skolene, hva angår karakterbakgrunn.

Simuleringen av blandingsmodellen som ble foretatt i 2021 viste seg å ha en noe begrenset effekt på elevgrunnlaget ved de fleste skoler, målt i gjennomsnittlig inntakspoengsum. På skolen med maksimalt utslag var forskjellen i gjennomsnittskarakter for de inntatte elevene til Vg1 studiespesialisering kun på 0,3 mellom nåværende karakterbaserte inntaksmodeLL (gjennomsnittskarakter 5,6) og blandingsmodellen (gjennomsnittskarakter 5,3). Utdanningsetaten stiller seg derfor noe spørrende til hva man kan forvente av blandingsmodellen, eller andre inntaksmodeller, med hensyn til utjevning av elevgrunnlaget.

Et premiss for at blandingsmodellen skal kunne ha en utjevnende effekt av en viss størrelse synes å være at modellen kan bidra til å endre søkermønsteret i retning av færre søkere til de populære skolene og flere søkere til skolene som i dag har lave søkertall.

Det er vanskelig for Utdanningsetaten å se rasjonale i dette da argumentet for ny modeLL er at flere da kan komme inn på såkalt populære skoler.

Utdanningsetaten kjenner ikke til empiri, heller ikke fra Oslo, som kan støtte en hypotese om at endret inntaksmodell kan forventes å bidra til endret søkermønster i vesentlig grad.

Oslo bystyre vedtok i 2004 et delvis regionbasert inntak til Vg1 studiespesialisering, som fra 2005/2006 avløste det tidligere karakterbaserte inntaket. Overgangen til ny inntaksmodell ble evaluert av NIFU STEP på oppdrag fra Oslo kommune. Et av spørsmålene som ble stilt var om man fant endringer i søkningen etter at den nye inntaksmodellen (regionbasert inntak til inntil halvparten av plassene og byomfattende karakterbasert inntak til resten av plassene) ble innført. Man kunne spore enkelte endringer, men NIFU STEP skriver også "For øvrig er det interessant å legge merke til at søkningen er bemerkelsesverdig stabil før og etter innføringen av den nye inntaksordningen." (Berit Lødding og Håvard Helland: NIFU STEP Rapport 21/2007: "Alle får, men hvem får hva?", pkt. 3.5 Stabilitet i søkningen, side 31).

Søkermønsterets betydning for elevsammensetningen

Tre faktorer kan ha betydning for elevsammensetningen ved en skole:

- Søkermønsteret (antall søkere, og søkernes karakterbakgrunn/andre sosioøkonomiske bakgrunnsvariabler)
- Forholdet mellom antall søkere og plasser
- Inntaksmodellen (hvordan søkerne rangeres og plasseres på skole)

Enhver inntaksmodell er i seg selv kun et prinsipp for å rangere søkerne, det vil si et køordningsprinsipp. På skoler med få søkere er det i realiteten ingen kø å ordne, og inntaksmodellen har derfor begrenset betydning. På disse skolene vil blandingsmodellen i praksis virke slik at mange plasser blir overført til neste intervallkvote og deretter til karakterkvoten, og blandingsmodellen vil derved ha mindre betydning for elevsammensetningen. På skoler med høy søkning kan modellen ha noe større betydning, men søkermønsteret vil være det som er mest bestemmende for elevgrunnlaget: I alle inntaksmodeller hvor søkernes ønsker tillegges vekt/tas hensyn til, har søkermønsteret per definisjon stor betydning for inntaksresultatet og elevsammensetningen. Dette vil kunne være annerledes hvis man innfører en meget radikal modell hvor søkernes ønsker tas hensyn til i svært liten grad, men blandingsmodellen er ikke av en slik karakter.

(Dersom noen skulle ønske å innføre en modell hvor søkernes ønsker ikke tas hensyn til i særlig grad, vil man uansett risikere at flere søkere enn i dag vil velge et privat alternativ, fordi mange søkere vil få tilbud på skoler de ikke har søkt på.)

Søkernes mulighet til å komme inn på ønsket skole

Søkernes mulighet til å komme inn på ønsket/ønskede skole(r) styres først og fremst av forholdet mellom antall søkere og antall plasser. Inntaksmodellen er styrende for rangeringen av søkerne, ved at den fastsetter hvilke kriterier køen skal ordnes etter.

Kompleksitet – forstå og forklare modellen

Blandingsmodellen er relativt kompleks og mer kompleks enn tidligere inntaksmodeller for Vg1 studiespesialisering. Den har flere elementer i seg enn både nåværende og tidligere modeller.

Det vil derfor være utfordrende å forklare modellen for søkere og foresatte, og modellen vil trolig være vanskeligere å forstå.

Forutsigbarhet

Godt søkte skoler vil ha oversøkning i alle karakterintervaller.

Konsekvens: En søker med f. eks. 45 karakterpoeng kan bli utkonkurrert (fordi hun ligger lavest i sitt intervall) mens en søker med 44 karakterpoeng tas inn (fordi hun ligger høyest i sitt intervall). Søkerne vet på forhånd **hvilket** kriterium som teller (karakterer), men ikke fullt ut **hvordan** dette kriteriet vil slå ut for den enkelte (fordi inndelingen i karakterintervaller ikke er forhåndsbestemt). Dette vil etter Utdanningsetatens vurdering kunne skape negative reaksjoner hos søkere/foresatte.

Søkernes oppfatning

Hvordan blandingsmodellen vil oppfattes av søkerne vet vi ikke, og det kan være at oppslutningen om modellen vil variere alt ettersom om søkeren selv profiterer på modellen eller ikke. Ikke desto mindre er det nærliggende å anta at en søker som i eksempelet i forrige avsnitt vil kunne oppleve blandingsmodellen som mindre rettferdig.

Risiko for underprestasjon?

Noe av formålet med blandingsmodellen er å tilgodese søkere i lavere karakterintervaller i noe større grad enn i dagens inntaksmodell. Dersom søkere erfarer med blandingsmodellen at de hadde hatt større sjanse til å komme inn på ønsket skole hvis de hadde hatt lavere inntakspoengsum fra grunnskolen, kan man etter Utdanningsetatens vurdering ikke helt utelukke at det er en viss risiko for at enkelte elever bevisst vil kunne underprestere i grunnskolen, uten at man kan si dette sikkert.

Andre virkemidler

Etter Utdanningsetatens vurdering vil det være mange dilemmaer knyttet til enhver inntaksmodell. Hva som er en rettferdig inntaksmodell vil alltid være et normativt, politisk spørsmål.

Helt generelt anser Utdanningsetaten at det synes vanskelig å finne holdepunkter for å kunne forvente at en ny inntaksmodell i seg selv vil kunne bidra til utjevning av forskjeller mellom skolenes elevgrunnlag i vesentlig grad. Utdanningsetaten anser at søkermønsteret er den viktigste enkeltfaktoren for skolenes inntaksresultat/elevgrunnlag. Å bidra til å endre søkermønstre er krevende, og skoler som har fått endret søkermønster i positiv retning har jobbet systematisk med dette over svært lang tid. Lokalisering av tilbud vil muligens kunne bidra noe i denne sammenheng, men også dette virkemiddelet har historisk sett vist seg å ha begrenset effekt. Videre vil plasstallsbehovet på de ulike utdanningsprogram alltid først og fremst være styrt av hvordan man må dimensjonere for å kunne innfri ungdommenes lovfestede opplæringsrett.

Med vennlig hilsen

Marte Gerhardsen
direktør

Marianne Mette Stenberg
divisjonsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent